

Mining Road

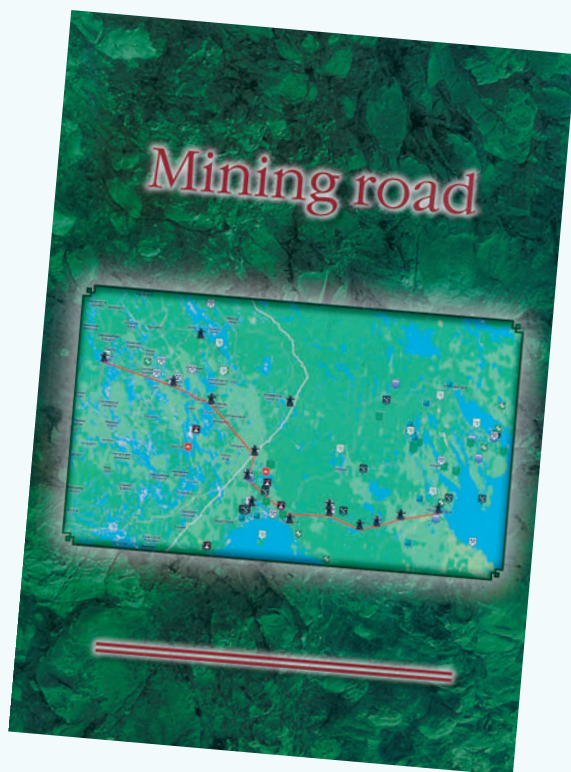
KAUKO PUUSTINEN

Esillä on asiasisällöltään erittäin mielenkiintoinen kirja, joka sisältää vuosina 2012–2014 toimineen Suomen ja Venäjän välisen, lähinnä malmi-geologisen Mining Road -yhteistyöhankkeen tulokset.

Mining Roadin katto-organisaationa toimi Karelia ENPI CBC (European Neighbourhood and Partnership Instrument, Cross Border Cooperation, <http://www.kareliaenpi.eu>) eli Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan ja Karjalan tasavallan välinen rajanylittävän yhteistyön ohjelma, jonka tavoitteena oli lisätä hyvinvointia ohjelma-alueella. Toimintaansa varten hanke sai EU:n rahoitusta.

Mining Road -hankkeen tarkoituksena oli kehittää ja lähentää suomalaisten ja venäläisten toimintaa matkailussa Pohjois-Karjalassa ja Karjalan tasavallassa. Yhteistyön päätavoitteena oli luoda kaivosmatkailun ja geologisten kohteiden verkosto, joka nostaa esiin alueen geologisesti ja luonnonhistoriallisesti merkittäviä lähinnä kaivosteollisuuteen liittyviä nähtävyyksiä. Mining Road -hankkeen vetäjänä ja toiminnan tuloksista syntyneen julkaisun päätoimittajana toimi Venäjän tiedeakatemian Karjalan tiedekeskuksen geologian instituutin varajohtaja V.A. Shekov.

Teoksessa on yhteensä 17 kirjoittajaa, joista 12 on Venäjältä ja kuusi Suomesta (Maija Eerikäinen, Satu Hietala, Merja Marin, Anne

Shekov, V.A. (toim.), 2014.
Mining Road.
 Karelian Research Center RAS,
 Petrozavodsk, 320 s., 240 kuvaa.

Meriläinen, Tapani Tervo ja Ulla Vartiainen). Artikkeleita on 21, joista 16 Venäjältä ja viisi Suomesta.

Mining Roadia edustaa Suomessa valtatie 9:n osuus Kuopiosta Värtsilään. Sieltä hankkeen reitti jatkuu Venäjän puolella Laatokan pohjoisosan ja Kolatselän kautta Petroskoihin. Tämä tie tunnetaan myös kansainvälisenä matkailutienä, niin sanottuna Sinisenä tienä.

Suomen puolella hankkeen kohteita ovat Paakkilan asbestikaivos, Outokummun kuparikaivos ja kaivosmuseo, Hokan kuparikaivos, Herajoen kuparisulatto, Juuan vuolukivikavokset ja niiden yhteydessä oleva Suomen Kivikeskus, Mätäsvaaran molybdeenikaivos sekä Möhkön rautaruukki. Kaivoskohteita on täy-

dennetty geologisesti merkittäväillä luontomatkailukohteilla, joista kirjassa esitellään Puijon ympäristö, Kolin alue sekä Seinävuoren ja Kolvananuuron rotkolaaksot.

Venäjän puolella ensimmäinen kohde on nykyisen rajan takana oleva Värtsilän rautatehdas. Sieltä seuraavat kohteet alkavat Ruskealan marmorikaivoksilta ja jatkuvat Laatokan pohjois- ja itärantaa, jossa ovat Sortavalan ja Impilahden hyvin monet maasälpä-, kvartsi- ja rakennuskivilouhokset, Välimäen rautakaivos, Kitelän granaattikaivos sekä koko Pitkärannan alueen useat erilliset kupari-, tina-, hopea- ja rautakaivokset. Lisäksi matkalta Petroskoihin esitellään vielä Kolatselän rautakaivokset ja Tulemajärven rautatehdas.

Kirjassa on mielenkiintoinen I.V. Borisovin kirjoittama osa, jossa käsitellään Pitkärannan kaivosalueen uudelleenarviointia. Kaivostoiminta loppui siellä yleiseen taloudelliseen lamaan vuonna 1904. Jo silloin näytti siltä, että kaikki merkittävät malmivarat oli käytetty loppuun. Vuosina 1934–1938 tekemien tutkimustensa perusteella M.K. Palmunen tuli kuitenkin tulokseen, että Pitkärannassa oli vielä louhimatonta malmia ja hyödyntämättömiä varppikasoja. Toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1946 esitettiin myös, että Pitkärannan vanhoista kaivoksista olisi löydettävissä uraania. Pari vuotta myöhemmin paikannettiinkin useiden vanhojen kaivosten jätekasoista karsikiviin liittyviä mineralisaatioita, joissa oli pikivälkettä.

Löydöt käynnistivät mittavan malminetsinnän, johon kuului louhosten tyhjentämissä, geofysikaalisia mittauksia ja syväkairauksia. Vuosien 1949–1953 tutkimusten tuloksena kuitenkin todettiin, ettei mittavia uraanimalmeja eikä sulfidimalmeja olisi saatavissa. Tulosta ilmeisesti perusteltiin myös sillä, että

vanhat sortuneet kaivokset olivat teknisesti erittäin vaikeasti uudelleen avattavissa. Vanhojen kaivosten ympäristölle aiheuttamat vaarat todettiin myös merkittäviksi, joten louhoksia ruvettiin täyttämään ja aitaamaan.

A.L. Potravnovin, T.Y. Kmelnikin ja A.I. Gribushinin kirjoittamassa luvussa todetaan, että ensimmäiset tiedot Aunuksen erämaassa olevista Tulemajärven hematiittiesiintymistä ovat vuodelta 1761. Tuolloin järven pohjoispäässä olevan Kolatselän kylän alueelle rakennettiin täydellinen rautaruukki, johon kuului sulatto, vasarapaja ja muut laitokset. Malmi tuotiin ainakin 16 louhoksesta jopa 40 km päästä ja polttoaineena käytettiin paikallista puuhiiltä. Ruukin toiminta loppui vuonna 1778. Sittenmin ainakin vuosina 1870–1874 talonpojat tuottivat hematiittimalmia Pitkärannalle Lupikon ruukille.

Seuraavassa vaiheessa Kolatselkään alettiin vuonna 1897 rakentaa Tulemajärven toista rautatehdasta, joka oli toiminnassa vain vuodesta 1899 vuoteen 1902. Ruukin kivuliasta toimintaa kuvastaa myös se, että siellä tuotettiin vain 8300 tonnia valurautaa. Viimeinen takaisku tapahtui sodan aikana, kun laitoksen savupiippu räjäytettiin vuonna 1941. Tällä hetkellä rauniona olevan ruukin alueelle ollaan käynnistämässä geomatkailemiskohdetta.

Kokonaisuudessaan Mining Road on erittäin mittava teos. Sen aihepiiri on Pohjois-Karjalan, Laatokan pohjoisen alueen ja Aunuksen historiallinen vuoriteollisuus ja kohteiden nykypäivän kunto. Toinen näkökulma on mielenkiintoisten kohteiden tunnetuksi tekeminen matkailukohteina. Mining Road -kirja on saatavissa esim. GTK:n kirjastosta.

KAUKO PUUSTINEN
kauko.puustinen@pp.inet.fi